

Slovenski pozdrav papežu Janezu Pavlu I.

Nepričakovano naglo, po komaj enodnevnem konklavu in že pri tretjem glasovanju je v soboto zvečer bel dim naznanil množici, zbrani na Trgu sv. Petra, izvolitev novega papeža. To je dosedanji beneški patriarh Albino Luciani, ki še ni dopolnil 66. leta.

S to — in tako naglo — izvolitvijo se je očitno pokazala neosnovanost napovedi v mednarodnem tisku, češ da je pričakovati zelo dolg konklave in zelo težko izvolitev. Ponovno se je razodelo, da tiči pogosto za takimi napovedmi važnih mednarodnih dogodkov zgolj ugibanje in želja po senzacionalnosti. Še enkrat pa je bilo potrjeno, da je v takih stvareh težko kaj vnaprej napovedati, saj novi papež tudi kot oseba nikakor ni bil v seznamu najbolj verjetnih kandidatov.

Kako je dejansko potekala volitev novega papeža, bo seveda ostala skrivnost, kajti po strogih cerkvenih določilih kardinali, ki so se udeležili volitve papeža, ne smejo nikomur ničesar povedati o tem in ohraniti si ne smejo tudi nobenih zapiskov. Volivne lističe sproti sežgo in to je tisti dim, ki naznani svetu zunaj, kaj se dogaja v konklavu. Sicer pa potek volitev tudi ni tako važen. Važno je, da so se veliki volivci, kardinali, izredno hitro sporazumeli za kandidata, ki se je zdel veliki večini najbolj primeren. Po vsej verjetnosti so si bili na jasnem, kakšne lastnosti naj bi imel in kakšne naloge bi moral predvsem rešiti v današnji Cerkvi.

Menimo, da je bila ena izmed zahtev, kateri je morala odgovarjati osebnost novega papeža, predvsem ta, da bo z lahkoto našel stik z ljudmi, z duhovniki, verniki, z vesoljnim cerkvenim občestvom in svetom sploh, da ne bo prihajalo do »kratkih stikov«, izoliranosti, obotavljanja v presojah konkretnih situacij in škodljivega obotavljanja, ki povzroča pojave neenotnosti in razhajanja v Cerkvi. Kaže, da novi papež, ki si je takoj nadel ime Janez Pavel I. — verjetno zato, da bi poudaril kontinuiteto dosedanje pokoncilске smeri — odgovarja tej zahtevi. To so nakazali njegovi prvi nagovori že takoj po izvolitvi.

Druga važna zahteva, ki se je postavljala za osebnost novega papeža, je bila gotovo odločnost. Samo odločen papež bo lahko napravil konec današnjim pojavom zmedenosti in svojevoljnosti v Cerkvi. Tu seveda ne mislimo želje po zdravi demokratizaciji in čim večjem upoštevanju želja in potreb vse cerkvene skupnosti, od škofov do navadnih vernikov in od vernih množic v bogatih »belih« državah do množic črnih in drugih vernikov v deželah, ki trpijo pomanjkanje, ampak vsakovrstno sektaštvo, ki se

je razpaslo po koncilu zaradi napačnega pojmovanja demokratizacije - sektaštva, ki je posledica tega, da skuša marsikak predmetni župnik ali kaplan ustanoviti kar čisto svojo miniaturno Cerkev in ji vladati neodvisno, kar pelje v kaotično »fevdalizacijo« Cerkve. Cerkev mora biti enotna in trdna navznotraj, le tako bo še naprej in vedno bolj pomenila in izvajala tisto ogromno duhovno moč, ki ji je dejansko dana in katero ji svet tudi priznava, rad ali nerad,

vedno v obrambi božjih in človeških pravic, moralnosti in miru.

Ni važno, če bo novi papež pri tem tudi »simpatičen« in »popularen«. Glavno je, da bo trdno krmaril Cerkev in odločno reševal svoje naloge. Zdi se nam škodljivo, ustvarjati kult papeževe osebe, kot se je to v zadnjih desetletjih vedno bolj poskušalo. Že samo bistvo papeške funkcije je nasprotno takemu kultu. Papež je v službi Cerkve in mora biti branivec vseh zatiranih ter tolažnik vseh nesrečnih v svetu, ne pa da bi skušal pritegovati nase hvale in slavospeve ter si pridobivati simpatije vladajočih in mas. S tem bo dal tudi dober vzgled posvetnim oblastnikom, ki jih mika kult osebnosti.

Slovenci pa pričakujemo od novega papeža, kateremu je tekla zibelka ne tako daleč od naših krajev, pravičnega razumevanja za naše cerkvene probleme, ki so nujno povezani tudi z narodnimi, kot pri vseh, malih in velikih narodih. To pričakujemo tudi Slovenci v Trstu in Italiji sploh, da se naši duhovniki in tudi verniki ne bodo čutili več odtrgane in nesrečne, zapostavljene ter neenakopravne v Cerkvi na Tržaškem, kot se počutijo danes. Mislamo, da bi bilo treba novega papeža čim prej seznaniti z našimi problemi.

V takem upanju mu kot Slovenci in zlasti kot tržaški Slovenci izrekamo prisrčen pozdrav.

Različne razlage Huovega obiska v Jugoslaviji

Precejšen odmev v svetovnem tisku je imel obisk kitajskega ministrskega predsednika Hua Kuo Fenga v Romuniji in Jugoslaviji. V Jugoslaviji je bil Hua med drugim Titov gost na Brionih, kjer sta imela dolge posvete. Tito ga je povabil tudi na izlet z jahto. V Beogradu pa sta bila podpisana dva dokumenta o jugoslovansko-kitajskem sodelovanju na gospodarskem in tehnično-znanstvenem območju in o ustanovitvi skupnega odbora, ki bo skrbel za to. Sklenjeno je bilo tudi, da bosta obe državi uvedli olajšave za medsebojno trgovino.

Zahodnoevropski in ameriški tisk si je Huovov obisk v Romuniji in Jugoslaviji tolmačil različno. Po določenih tolmačenjih naj bi šlo s strani Kitajske za protisovjetsko potezo, pomenljivo tembolj, ker je padla ravno v čas desetletnice sovjetske zasedbe Češkoslovaške, s katero je bil napravljen konec »praški pomladi« in s tem enemu od pojavov osamo-

svajanja komunističnih partij v Evropi izpod hegemonije Sovjetske zveze. Po drugih razlagah pa Huov obisk ni pomenil izziva Sovjetski zvezi, ampak je odgovarjal predvsem potrebi Kitajske, da si razširi okno v Evropo, potem ko je vzpostavila dobre odnose z Združenimi državami, in da morda »lekcijo o lepem vedenju« uporni Albaniji. Sovjetski zvezi je po tej razlagi vzpostavljane stikov med Kitajsko in Romunijo ter Jugoslavijo še všeč, kajti tako si ohranja vsaj posredno možnost stikov s Kitajsko, za vsak primer.

Tudi jugoslovanski vladni in partijski vrh seveda ni želel dati Huovemu obisku pomen kakega izzivanja Sovjetske zveze, kar bi tudi ne odgovarjalo resnici, ampak ga razlaga v drugem smislu, to je v smislu iskrenega iskanja medsebojnih stikov in sodelovanja, poleg tega da je Hua seveda s tem vrnil lanski Titov obisk na Kitajskem.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 3. septembra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Nediški zvon; 10.15 Vedri zvoki; 10.30 Obiščemo Mažerole; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski oder: »Hči črnega gusarja«; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Oprostite...; 13.20 Poslušajmo spet; 14.00 Poročila; 15.00 Nedeljsko popoldne; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 4. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Lahka glasba; 9.30 Tone Penko: Zlavalstvo Jadranskega morja; 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Naš gorski svet; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča dneva; 12.00 Poslušali boste; 13.00 Poročila; 13.15 Ljudske pesmi; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 A. J. Cronin: »Angeli noči, prvi del; 14.30 Koncerti »live«; 15.30 Poročila; 15.35 Uspešnice (Barbara Lapornik); 16.30 Jazz glasba; 17.00 Poročila; 17.05 Antonio Vivaldi: Koncert št. 5; 17.25 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Po sopinjah Valvasorja; 18.20 Za ljubitelje operne glasbe; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 5. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Veliki orkestri; 9.30 Vinko Beličič: Prelistavanje poldavnine; 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Franc Jeza: »Zadnji človek«, prvi del; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 A. J. Cronin: »Angeli noči, drugi del; 14.30 Glasba; 15.30 Poročila; 15.35 Napotki za diskoteko; 16.30 Otroci, ali veste, da...; 17.00 Poročila; 17.05 150. obletnica Schubertove smrti; 17.45 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Zgodovina slovenskega gledališča; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 6. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Folklor; 9.30 Roža mogota (Irena Žerjal); 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Najboljše zdravilo; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 A. J. Cronin: »Angeli noči, tretji del; 14.30 Prijeten popoldan; 15.30 Poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Poročila; 17.05 J. Brahms: Simfonija št. 2; 17.45 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Juna našega časa«, radijska drama, napisal Miodrag Djurdjević; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 7. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Včeraj in danes; 9.30 Govorimo o manjšinah (Ivo Jevnikar); 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Franc Jeza: »Zadnji človek«, drugi del; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 S pevske revije; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 A. J. Cronin: »Angeli noči, četrti del; 14.30 Mladi in glasb (Bogdan Kralj); 15.30 Poročila; 15.35 Plošče za najstnike; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Poročila; 17.05 D. Šostakovič: Simfonija št. 1; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Slovenska politična in socialna misel; 18.25 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 8. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Vam ugaja jazz? 9.30 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Misterij žene (Zofka Kveder); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Z naših festivalov; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovsko tekmovanje »Seghizzi«; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 A. J. Cronin: »Angeli noči, peti del; 14.30 Resno, a ne preresno; 15.30 Poročila; 15.35 Izbor novih plošč; 16.30 Na počitnicah; 17.00 Poročila; 17.05 300-letnica Vivaldijevega rojstva; 18.00 Poročila; 18.05 Zgodovina filmske umetnosti; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 9. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Z vseh koncev; 9.30 Naš horoskop; 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.30 Kulturno pismo; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovsko tekmovanje »Seghizzi«; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 A. J. Cronin: »Angeli noči, šesti del; 14.30 Kje so tiste steeze (Rossana Purger); 15.30 Poročila; 15.30 Glasba; 16.30 Mojstri jazz; 17.00 Poročila; 17.05 M. Balakirev: Uvertura na ruske teme; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Kadar te zbudiš«, radijska igra, napisal Miroslav Košuta; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Je bil kriv Dubček?

Malo narodov ima tako tragično zgodovino kakor češki narod. In najbolj tragično pri tem je ravno to, da morajo Čehi glavno krivdo za svoje zgodovinske nesreče pripisati samim sebi — nekemu čudnemu pomanjkanju čuta za mero in ravnovesje, ki je bilo vedno značilno za vodilno češko plat, ki je padla iz ene skrajnosti v drugo: ali je bila preveč pasivna, ali preveč agresivna, vedno pa premalo realistična v političnih zadevah.

Ta značilnost češke zgodovine se jasno izraža v letošnjih obletnicah dveh važnih čeških zgodovinskih dogodkov: v tridesetletnici prevzema oblasti po stalinistih, spomladi 1948, in v desetletnici uničenja tako imenovane »praške pomladi«, ki je padla ravno te dni. Ob teh priložnostih so bodisi češki intelektualci, ki žive zdaj v begunstvu, sami, bodisi razni zahodni komentatorji naglasili vlogo čeških pisateljev pri obeh zgodovinskih dogodkih, posebno pa še v pripravljanju »praške pomladi«, pa tudi v razdobju po njenem uničenju in v današnjih dneh. O vsem tem je bilo sicer že marsikaj objavljeno, vendar le bolj razdrobljeno, v odlomkih in pobilskih, medtem ko so izšla zadnji čas obširnejša poročila, bodisi v obliki spominov, poročil ali celih knjig. Iz njih je razvidno, da so se pisatelji bolj kot politiki zavedali nalog in nujnosti v usodnih urah, ki jih je doživljal češki in z njim vred seveda tudi slovaški narod v zadnjih desetletjih in tudi danes.

Pri nemški založbi Fischer v Frankfurtu je izšel zbornik z izborom prevodov iz češke literature iz desetletja 1968-1978 pod naslovom »Stunde namens Hoffnung« (Ura po imenu Upanje). Uredili so ga Jiri Gruša, Milian Uhde in Ludvik Vaculik. Knjiga ima 376 strani in je važna kot dokument sodobnega razpoloženja in upanja v češki literaturi. Znano je, da so prav pisatelji tisti, ki so s svojo »Listino 77« zadnji čas najpogumneje dvignili glas proti zatiranju svobode in človeških pravic na Češko-

slovaškem. Zbornik je vzbudil precejšnjo pozornost na nemškem knjižnem trgu.

Enako tudi knjiga Viléma Prečana »Die sieben Jahre von Prag 1969 bis 1976« (Sedem let Prage 1969-1976), ki je izšla v prevodu prav tako pri založbi Fischer. Avtor opisuje v njej dogajanje v dobi takojimeno »normalizacije« na Češkem, po sovjetski invaziji leta 1968.

Pri Herderju pa je izšla knjiga Ludeka Pachmana, znanega češkega šahista in časnikarja, ki živi zdaj v Nemčiji, »Was in Prag wirklich geschah« (Kaj se je v Pragi resnično zgodilo). Knjiga ima podnaslov »Iluzije in dejstva iz Dubčkove dobe« in razdira mit o Dubčku. Simbol »praške pomladi« je postal brez lastnih zaslug, pravi Pachman, ter je s svojo nesposobnostjo pripomogel, da je doživel tako žalosten konec. Po Pachmanovem je bila »praška pomlad« spontano svobodoljubno gibanje prebivalstva na Českoslovaškem, ki pa je propadlo po krivdi nesposobnega in nedoraslega vodstva. Tako je marksistično gibanje po avtorjeve mnenju ponovno dokazalo, da se ni sposobno zares prenoviti od znotraj.

Razni zahodni listi, predvsem pa veliki nemški tednik »Die Zeit« so prinesli za desetletnico zasedbe Českoslovaške po sovjetskih in satelitskih četah izjave in spominske članke raznih tedanjih vodilnih čeških intelektualcev, kot n.pr. znanega germanista in razlagavca Kafkovih del profesorja Eduarda Goldstückerja, ki živi danes v Angliji, Zdeneka Mlynarja, nekdanjega sekretarja centralnega komiteja češkoslovaške partije pod Dubčekom in sedanjega člana skupine »Listine 77«, ki živi zdaj kot begunec na Dunaju, nemškega časnikarja Helmuta Clemensa, ki je od blizu doživljal dogodke pred desetimi leti v Pragi in je zdaj pripravil v nemški radioteleviziji spominske proslave oziroma reportaže, zaradi katerih je

(Dalje na 4. strani)

Politični položaj v Italiji

Ministrski predsednik Andreotti se je vrnil v Rim po kratkem oddihu, kar dejansko pomeni obnovo vladnega delovanja po poletnih počitnicah.

4. septembra se bodo sestali predstavniki vlade, podtajniki strank vladne večine ter izvedenci strank za gospodarska vprašanja. Razpravljali bodo o gospodarski triletki 1979-1981, ki je zdaj glavno vprašanje na delovnem sporu vlade ter se z njim ukvarjajo zlasti ministri za gospodarske zadeve. Vlada mora triletni načrt predložiti parlamentu pred koncem septembra skupaj s poročilom o predvidevanjih in načrtih za leto 1979.

Parlamentarno delovanje bodo obnovili sredi septembra. Že v torek pa je imela poslanska zbornica kratko sejo, na kateri je vlada predložila odlok za podaljšanje roka o prenehanju financiranja ustanov, o katerih posebna komisija odloča, ali so še potrebne ali ne.

5. in 6. septembra bo ministrski predsednik Andreotti na uradnem obisku v Španiji. 7. septembra bo po vrnitvi v Rim predsedoval vladni seji in naslednji dan bo v Bariju odprl Le-

vantski velesejem. 9. septembra bi se moral ponovno sestati s predstavniki strank vladne večine.

Končno bodo na vrsti pogovori s sindikati in sicer 12. septembra. Sindikati sami so trenutno zaposleni z novimi delovnimi pogodbami ter s stavkami. To velja zlasti za letalsko osebje, za avtonomne pomorščake ter za železničarje. Dodati je treba še nezadovoljstvo, katero je sprožil predlog ministra za delo Scottija, po katerem draginjske doklade ne bi smele več vplivati na povečanje doklad za službeno dobo.

Enako bo več sestankov z železničarji. Avtonomni železničarji so že oklicali novo stavko za 7. september. Stavka bi morala biti že v ponedeljek, a so jo železničarji odložili, da olajšajo vračanje ljudi s počitnic. Sindikalne zveze CGIL, CISL in UIL so prvotno kazale zadovoljstvo z osnutkom nove delovne pogodbe z dne 3. avgusta, a zdaj je nastalo vrenje tudi v UIL-u. Tudi ta sindikalna zveza po novem zahteva spremembo nekaj točk osnutka pogodbe.

Pisma uredništvu:

Res samo »naša nemoč«?

»Premagati našo nemoč« je bil naslov članka, ki je izšel v Novem listu dne 10. avgusta letos. Članek se sklone z naslednjim stavkom: »Strah pred iskanjem in ugotavljanjem vzrokov naše politične nemoči je že sam po sebi najhujši znak šibkosti«.

Takšen sklep bi seveda potreboval le nekaj več utemeljitev v sami vsebini članka. Spregovoriti o nemoči, obenem pa ne pokazati na njene korenine, je resna pomanjkljivost, ki zahteva primerne dopolnitve. Če člankar že omenja »strah pred iskanjem in ugotavljanjem vzrokov...«, zakaj ne pokaže vsaj na enega, na kominformovski spor leta 1949 med matično državo Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Spor, ki je zlomil levi slovenski tabor v Trstu. Komunistična stranka je tedaj ukazala svojim slovenskim članom izpisati otroke iz slovenskih šol in razpustila slovenske organizacije v svojem okviru. Posledica, število slovenskih šolarjev je padlo za več kot polovico, nekatere šole pa so zamrle. Asimilacija slovenskih ljudi je bila množična in deloma traja vse do danes.

Po poravnavi spora med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo ter drugimi socialističnimi deželami je bilo dano tistemu delu slovenskih ljudi, ki so v prejšnjem sporu ostali zvesti povezanosti z matično deželo, da se vključijo v italijansko komunistično ali v socialistično stranko; njihova organizacija Neodvisna socialistična zveza pa je bila razpuščena. Samostojno slovensko listo so takrat postavljale notranje neenotne slovenske skupine, od katoliške (prevladujoče), do krščansko-socialne, narodnoobrambne in demokratične (liberalne), sloneč na preživelih ideoloških stališčih in neprebolelosti ob dogodkih v polpretekli dobi. Prevelike idejne razlike v tistih časih, da bi jih bilo mogoče na političnem polju idejno premostiti in se povezati na slovenski ravni. Na kakršnokoli premostitev idejnih raznolikosti na narodnopolitični ravni pa očitno nihče ni mislil.

Ti časi so danes že daleč, prišel pa je na površje t.j. v kulturno, narodno in politično delo že drugi ali tretji rod. Dovolj, da bi se lahko o vseh takratnih sporih mirno in odkrito pogovorili. Zakaj njihove posledice še vedno nosimo in si drug drugemu na tihem pripisujemo krivdo ob vsej medsebojni obzirnosti na zunanje. Po vseh teh dogodkih je sploh čudno, da slovensko zamejstvo ni še bolj razkrojeno in da sploh še obstajajo slovenske liste, ki oživijo v glavnem le pred volitvami. V medvolilnem, nekajletnem obdobju, pa je naše delovanje usmerjeno predvsem v kulturno delo, ki naj po-

življa narodno zavest. Le-ta in sklicevanje nanjo pa je mnogo premalo tudi za slovenskega človeka, da bi na volitvah v večjem številu volil slovenske liste. Premalo, da bi lahko uspešno premagalo v nemočnosti usmerjeno slovensko šolsko in narodno vzgojo, v majhnostno pojmovanje slovenskega porenja.

Kakšna je naša »majhnost« v resnici? Res, nasproti Italijanom, Nemcem in raznim drugim smo po številu majhen narod. Toda nismo se v svoji zgodovini z nikomer zlili in ne asimilirali, da bi skupno z drugimi postali velik narod, tako kot so naši sosedi v stoletjih šele nastali iz manjših narodov. V Italiji so se zlili npr. med poromanjena ljudstva še Ostrogoti, Heruli, Langobardi in drugi; Francozi so se razvili tudi pozno iz poromanjenih Galcev, Frankov, Burgundov, itd. Angleži so nastali iz Keltov, Anglov, Sasov, Jutov, itd.

Slovenci smo ohranjali svoje narodnostno poreklo skozi vso zgodovino. Če bi se zlili z drugimi, bi bili tudi velik narod, toda ne več Slovenci. In tudi to je veliko. Najbrž še več kot pa biti »velik« narod. Od nas je seveda odvisno, če bomo obdržali svojo identiteto tudi vnaprej. V ta namen pa je treba prave informiranosti. Večina naše narodnostne vzgoje je usmerjena na tarnanje in žalovanje. Torej prav v stvari, ki zbuja malodušje v naših ljudeh. Pozivajoč se na pisatelja Cankarja (ki pa ni bil znanstvenik zgodovinar, ampak umetnik in je imel svobodo pisati tako, kot je kak dogodek osebno občutil) se širi po šolah prepričanje o suženjski preteklosti slovenstva, o zgolj slovenskih hlapcih in deklah, in podobnem. Nacionalistična propaganda naših sosedov privede to vzdušje do skrajnosti z vzdevki »scia« in drugim. In ni ga na slovenski strani, ki bi vse te namere, ki merijo na vzbujanje malodušja in sramu pred samim seboj, uspešno zavrnil.

Iz naše zgodovine se spominjamo le kmečkih uporov, z mržnjo na »tuje« fevdalce, ki so zatirali slovenskega kmeta. Koliko so bili resni raziskave. Res je le, da po stoletjih niso mogli biti več »tuji« tudi tisti, ki so prišli k nam iz drugih dežel. In v fevdalni dobi ni bilo jezikovnih narodnostnih zadržkov, da plemstvo ne bi dobivalo posestev po različnih deželah. In da se na take »argumente« pri nobenem drugem evropskem narodu ne ozirajo, se seveda spregleduje. Tako tudi dogodke iz slovenske preteklosti, ki jih lahko omenimo s ponosom. Eden od teh je zmaga nad Turki pri Sisku leta 1593 pod vodstvom Andreja Turjaškega in v prvi vrsti po

zaslugi kranjskih vojščakov. Te in podobnih obletnic se nihče spomni.

Kdor se posebej poglubi v slovensko preteklost, v slovensko kulturo, odkrije toliko stvari, da se končno vpraša, kako je mogoče, da se slovenski ljudje še vedno sramujejo svojega porenja. Prebavljamo pač tisto, kar nam je vcepljala nemška propaganda še pod staro Avstrijo (na Koroškem se še vse obnese), nadalje med obema vojnama pod kraljem Aleksandrom, ki je želel enoten jugoslovanski narod. In danes smo prišli že tako daleč, da nas strašijo z »nacionalizmom« in »politiko«, če hočemo samo poudariti tisto, kar si že vsi drugi narodi priznavajo.

Naš človek se mora pač še nadalje čutiti nemočnega, da lahko išče zavetja v tujih strankah in ideologijah. V svoji preproščnosti pač ne pride do spoznanja, da je vsa ta ideologija nemočnosti umetno inscenirana, prav z namenom, da jim odda svoj glas. Mnogo naših pa ima v tujih strankah tudi svoj osebni položaj, kariero, ki je odvisna pač od tega, da slovenski ljudje te stranke volijo. In tem ne bo do tega, da bi slovenski človek premagal svojo nemoč ter se odtegnil tem strankam. Tako je krog sklenjen.

Tako rinemo naprej. Namesto da bi se ozrli v lastne vrste, se poganjamo za pravice zatiranih narodov v svetu, ne da bi bili toliko samostojni, da bi z lastno glavo razmislili o lastnem položaju, kar nam bi dalo zares nekaj koristnih vodil za narodno in politično delo. Razčistiti je treba veliko stvari, veliko predsodkov, da se res bolj zavemo samih sebe. Da nas bo prizadelo resnično stanje, ki ga spoznamo z lastno presojo, in ne to, kaj piše o nas nemška »Die Zeit«.

- i g

—o—

Polemike v PSI o pojmovanju socializma in o leninizmu

Članek, ki ga je objavil tajnik Italijanske socialistične stranke Craxi pred dobrim tednom v »Espresso« o leninizmu in o svojem pojmovanju demokratičnega socializma, je vzbudil razvnete polemike v stranki sami in polno komentarjev v tisku in s strani raznih politikov, med katerimi je omeniti zlasti La Malfo. Craxi je v svojem članku poudaril, da ne gre za vkup leninizem, pojmovan kot totalitarna ideologija, in »laični, demokratični in pluralistični pojem socializma« s »trdnimi nacionalnimi in evropskimi tradicijami delavskega gibanja«. Po njegovem se moderni socializem »lahko imenuje marksističen, vendar mora biti tudi revizionističen«. To je Craxi še enkrat naglasil v svojem odgovoru na razne nasprotne polemične glasove, zlasti v lastni stranki. Med tistimi, ki so se oglašili z drugačnimi tolmačenji socializma, je bil tudi bivši strankin tajnik De Martino. Craxijev članek je treba vzeti tudi kot polemičen odgovor na nedavno Berlinguerjevo tolmačenje leninizma.

V zvezi s tem so nekateri levi krogi obtžili Craxija, da pripravlja vstop svoje stranke v vlado, glede na njene zadnje volivne uspehe in v enakopravnosti s Krščansko demokracijo. Sam je zanikal, da bi bil imel s svojim članom kake »špekulativne namene«.

Dvestoletnica prvega vzpona na Triglav

V Sloveniji so pretekle dni slovesno obhajali lep gorniški jubilej - dvestoletnico, odkar so se prvi gorniki povzpeli na vrh Triglava, najvišje slovenske gore, ki je postala pravi simbol slovenske trdnosti in zvestobe slovenstvu. Pred dvesto leti so kot prvi po težkem in seveda tedaj še zelo nevarnem vzponu prispeli na vrh Triglav bohinjski domačini Luka Korošec, Štefan Božič, Matevž Kos in ranocelnik Lovrenc Willomitzer, ki je bil menda doma iz Alzacije. V nedeljo so jim odkrili spomenik na Ribčevem lazju ob Bohinjskem jezeru. Na zavzetje Triglava so se odpravili štirje pogumni možje na pobudo barona Žiga Zoisa, ki je imel v Bohinju svoje železarsko

podjetje, bil pa je tudi zelo zavzet za vsakovrstne, posebno naravoslovne raziskave.

Gornišvo ali planinstvo, kot mu tudi pravijo z razširjenim, a tujim hrvaškim izrazom, je v Sloveniji že od nekdaj najbolj priljubljen in razširjen šport oziroma razvedrilo, zato je razumljivo, da je naletelo obhajanje te oblenice na velik odmev v javnosti. V Bohinju se je zbrala množica ljudstva, zlasti veliko pravih in vnetih gornikov in gostov, med njimi tudi znana imena. Slovesnosti se je udeležila tudi delegacija slovenskih planincev iz Trsta, Gorice in Slovenske Benečije, ki je prispela tja peš. Pot si je porazdelila na sedem dnevnih pohodov.

Cecovini - novi tržaški župan

Manlio Cecovini, nekoč zastopnik desničarske struje liberalne stranke in zdaj eden izmed voditeljev Liste za Trst, je bil v torek zvečer ponovno izvoljen za tržaškega župana. Zanj so glasovali poleg svetovalcev Liste za Trst še radikalci, misovci in zastopniki independentistične liste. Pri prvem glasovanju je dobil 26 glasov. 17 glasov je pripadlo Stopperju, pri katerem je vztrajala krščanska demokracija, 12 glasov je prejel republikanec Pacor, štiri glasovnice pa so bile bele. Pri ožjih volitvah je Cecovini prejel spet 26 glasov, Stopper (KD) 16, 12 komunističnih glasovnic je bilo neveljavnih, Slovenska skupnost in republikanci so glasovali belo, socialisti pa so se vzdržali. Po glasovanju je imel novi župan, čigar mandat je zdaj brez rezerv, krajši govor, v katerem je ponovil zahtevo po znanih treh točkah svoje liste, ki je usmerjena proti osimskim sporazumom.

Občinski svet je nato izvolil tudi odbornike. Namestnik župana bo Aurelia Gruber Benčo. Prejšnji desničarski krščanskodemokratski

predstavnik Giacomo Bologna nima nobenega odborniškega mesta, pač pa bo le nadomeščen. Voditelj svetovalske skupine Liste za Trst bo bivši socialist Gianni Giuricin.

Cecovini je po izvolitvi zavrnil misovske glasove, kar pa je povzročilo le ironične komentarje s strani drugih strank.

—o—

MALI OGLASI

Kupim tudi posamezne številke nekdanjih revij »Stvarnost«, »Stvarnost in svoboda«, »Dejanje« in mladinskega mesečnika »Zvonček«, v katerih so izhajale Vandotove povesti. Telefonirati od torka do petka dopoldne na upravo lista 60824.

NOVI DEŽELNI ODBOR ČEZ 10 DNI?

V torek se je sestel deželni svet, ki pa ni izvolil novega deželnega odbora, ker se stranke še vedno pogajajo. Krščanski demokrati so zato predlagali odložitev zasedanja. Predlog je bil sprejet, čeprav so to zadržanje obžalovali v poznejših sporočilih predstavniki raznih strank, med temi komunisti in socialisti. Predvidevajo, da bodo izvolili novi deželni odbor v roku kakih desetih dni.

NENADNA SMRT OPENSKEGA DUHOVNIKA

V nedeljo popoldne je nenadno umrl openški kaplan za italijanske vernike don Mario Alberti. Med kopanjem v nekem zasebnem bazenu na Opčinah ga je zadela srčna kap. Imel je komaj 36 let. Naj v m. p.

V soboto se začne »Draga 78«

V soboto, 2. septembra, se začnejo tradicionalni študijski dnevi »Draga 78«. Kot znano, so ti študijski dnevi zaradi tradicije upravičeno obdržali ime »Draga«, čeprav se že tretje leto ne vršijo več v Dragi, ampak na Opčinah, na vrtu Marijanišča.

V soboto ob 17. uri bo slovesen začetek z nastopi in pozdravi javnih predstavnikov. Sledilo bo predavanje z diskusijo »Ideologija in demokracija«.

V nedeljo ob 9. uri bo služba božja na prostem na vrtu z duhovnim nagovorom. Mašo bo obhajal tržaški škof mons. Lorenzo Belomi. Ob 10. uri bo predavanje »Od poskusa totalnega uničenja do zarje novega krščanstva« — o usodi krščanstva v Sovjetski zvezi. Po predavanju bo diskusija, nato premor za kosilo.

Ob 16. uri bo okrogla miza na temo »Ob dramatični 30-letnici: Kominform in slovenstvo«. Nastopili bodo diskutanti iz različnih nazorskih taborov.

Po tem nastopu bo spet diskusija, sklep, večerja in družabnost.

V primeru slabega vremena bodo predavanja v dvorani Finžgarjevega doma.

Predavatelji so trenutno javnosti in tisku še neznani, ker jih bodo organizatorji — Društvo slovenskih izobražencev — predstavili spet šele na tiskovni konferenci v petek, 1. septembra, ob 18. uri v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3. Žal je pri tem prizadet tisk, zlasti tedniki, kot je »Novi list«, ki tako ne morejo pravočasno, to je že pred študijskimi dnevi, objaviti imena predavateljev, tako da

dobi nehote monopol nad tem samo tukajšnji slovenski dnevnik. Zato nima tako pozna predstavitev za tednike seveda nobenega pomena več.

—o—

Je bil kriv Dubček?

■ nadaljevanje z 2. strani

bil izgnan kot dopisnik in Prage, in raznih drugih.

Zanimivo je v teh izjavah Goldstückerjevo priznanje: »Ena izmed šibkosti vsega gibanja za demokratizacijo — namreč pod Dubčkom oziroma v času praške pomladi — je bila, da je bilo večji del improvizirano... Mi vsi, ki smo bili na strani Dubčeka, smo se vdajali iluzijam o sovjetskem vodstvu. Vsi smo bili prepričani, da gre sovjetskemu vodstvu v prvi vrsti za socializem. Vendar se je pokazalo, da je sovjetsko vodstvo bolj zainteresirano za interese sovjetske države kot velesile...«.

Zdenek Mlynar govori celo o treh napakah, ki so jih napravili voditelji praške pomladi. Te tri napake so bile: izgubili so politično pobudo, ker so prepozno objavili svoj akcijski program in se dali zanašati od mase; prepozno so sklicali izredni kongres partije in razpisali volitve v parlament, kar je bil spet dokaz pomanjkanja pobude; in zmotno so bili prepričani, da je dogajanje na Češkoslovaškem samo notranja državna in partijska zadeva.

Zelo zanimiv sta tudi spominski reportaži o dogodkih v Pragi in na Češkoslovaškem sploh pred desetimi leti, ki sta ju objavila v nemškem tisku Gerhard von Glinski in Paul Krontorad. Tudi onadva opozarjata tako na vlogo pisateljev kot dejavnikov demokratizacije kot na pomanjkanje realizma pri tedanjih državnih in partijskih voditeljih, pa tudi pri javnosti.

—o—

Slovenski športni svet je z iskrenim veseljem sprejel vest, da si je priboril slovenski plavalec Borut Petrič srebrno medaljo na svetovnem prvenstvu v Berlinu v disciplini 1500 metrov prosto. To je doslej največji uspeh slovenskega plavalnega športa na mednarodnih tekmovanjih.

IZPITI NA LICEJU

Ravnateljstvo državnega znanstvenega in klasičnega liceja »France Prešeren« v Trstu, ul. Guardiella 13/1, sporoča, da se pismeni popravni izpiti pričnejo dne 1. septembra ob 8.30 s pismeno nalogo iz slovenščine.

Razpored drugih pismenih izpitov dobite na oglasni deski.

OBVESTILO KMETOVALCEM

Pokrajinski inspektorat za poljedelstvo javlja vsem vinogradnikom v pokrajini, da je na oglasnih deskah občin razobešen odlok prefekta tržaške pokrajine, ki vsebuje predpise glede vrenja, prevrenja in hranjenja vinskega mošta letošnje vinske bere.

Vsi zainteresirani naj se seznani s predpisi, ki jih vsebuje ta odlok.

NAŠA PRISRČNA VOŠČILA

Gospod Avgust Furlan, dolgoletni upravnik knjigarne, papirnice in trgovine z devocionalijami »Forgarne, papirnice in trgovine z devocionalijami« prodajo in s tem za širjenje slovenskega tiska, je obhajal te dni, čisto na tihem, svojo sedemdesetletnico. Naj nam ne zameri, če mu ob tem lepem jubileju v listu prisrčno voščimo še mnogo let v zdravju in zadovoljstvu ter še nadaljnjih uspehov.

Normalizacija v tržaškem pristanišču

V tržaškem pristanišču je položaj spet normalen, potem ko so pristaniški delavci začeli znova opravljati nadurno delo, s katerim so prekinili v soboto, da bi protestirali proti bojazni, da jim v avgustu znižajo plačo zaradi nelikvidnosti pristaniške uprave. Vodstvo uprave je dalo sindikatom zagotovila, da bodo delavcem izplačali mezde za avgust in september. Finančno krizo pa so žal preprečili samo trenutno, ker so podjetja, ki se poslužujejo uslug tržaškega pristanišča, dala predujme. Dokončno rešitev bi predstavljala potrditev pooblaščenega dekreta za izvajanje osimskega sporazu-

ma in sicer do 3. oktobra. Ta dodeljuje pristaniški ustanovi izreden sklad 16 milijard lir. 40 ladij, ki čakajo na pristaniške usluge, se bo sedaj končno lahko okoristilo s ponovno razpoložljivostjo pristaniščnikov za nadurno delo.

—o—

MAŠA ZA BAZOVIŠKE ŽRTVE

V sredo, 6. septembra, ob 20.30 bo v župni cerkvi v Bazovici sv. maša za bazoviške žrtve.

»Goriški september«

Vsako leto v septembru postane Gorica mednarodno središče vsaj za nekaj dni, ko naše mesto doživi važnejše kulturne prireditve. V ta okvir sodita predvsem tekmovanje »C. A. Seghizzi« in pa folklorni festival. Med te kulturne dogodke lahko prištejemo tudi 12. konferenco esperantistov, ki je bila prejšnji teden v deželnem avditoriju.

Letošnje tekmovanje pevskih zborov »C. A. Seghizzi« se začne danes, 31. avgusta, in bo trajalo do nedelje, 3. septembra. Prijavilo se je 17 zborov, ki bodo nastopili v četrtek in petek v polifoniji, v soboto in nedeljo v folklorni. Nagrajevanje za prvo kategorijo bo v soboto, za drugo pa v nedeljo, v večernih urah. Letošnje tekmovanje je že sedemnajsto in se ga bodo udeležili zbori iz Belgije, Bolgarije, Češkoslovaške, ZR Nemčije, Italije, Jugoslavije, Poljske, Romunije, Švedske, Madžarske in Sovjetske zveze. Nastopajoče bosta ocenjevali dve komisiji glasbenikov iz številnih evropskih držav, umetniško vodstvo pa sestavljajo v glavnem glasbeniki iz naše dežele. Istočasno bo v Gorici tudi evropsko zasedanje o estetskih in didaktičnih vprašanjih sodobnega zborovskega petja. Simpozij bo v dvorani deželnega avditorija od četrтка do sobote, prisotni bodo številni strokovnjaki iz 14 držav, vodil pa ga bo profesor Luciano Chailly. Pevsko tekmovanje bo, kakor že vsa leta, v veliki dvorani Gimnastice Goriziane.

Veliko zanimanje vlada tudi za folklorno prireditev, ki bo v Gorici teden kasneje. Poleg plesalcev iz Italije, bodo nastopile folklorne skupine iz Avstrije, Irske, Jugoslavije, Češkoslovaške, Romunije, Francije in Madžarske. Nekatere skupine ne bodo prišle na letošnji festival, ker so morali prireditelji, goriška Pro loco, odpovedati njihovo navzočnost zaradi težav finančnega značaja. Med občinstvom v Gorici, pa tudi v bližnjih krajih v Sloveniji, je precej zanimanja za to folklorno prireditev. Spored se bo odvijal kot že vsa leta do sedaj; sedem skupin se bo občinstvu predstavilo v petek, ostale pa (vseh je 16) v soboto. Zaključni del bo v nedeljo popoldne v športni hali v dolini Korna.

V istih dneh, t. j. od 8. do 10. septembra, bo v Gorici tudi neka zanimivost, ki je sicer

bolj športnega značaja, vsekakor pa bo gotovo privabila veliko število gledalcev. Na razstavišču Espomego bo v okviru 1. razstave športnega orodja in opreme Tuttisport bogat obrobni program, ki predvideva nastop ameriških smučarskih akrobatov, razstava sama pa bo gotovo tudi zelo privlačna. Po teh prvih desetih dnevih septembra, ki so prav gotovo z več vidikov zanimivi in pestri, se bo Gorica »oddahnila« od tega evropskega srečavanja in bo njen glas zaobjel širši svet, ob prepričanju vseh, da je ta »goriški september« trenutek važnejšega soočanja in globljega spoznavanja. Koliko bomo mi Slovenci, ki živimo v Gorici in zamejstvu, opozorili ostale narode o svoji eksistenci in dejavnosti; kakšen bo naš delež v tem evropskem zbliževanju?

Sodelovanje v obmejnem prostoru

Že večkrat smo poročali o stikih, razgovorih in srečanjih med predstavniki občin Gorica in Nova Gorica. V zadnjih časih ni bil govor samo o kulturnih ali športnih izmenjavah, ampak vse pogostejše so bili predmet razprave osimski sporazumi. In prav ti postajajo iz dneva v dan realnost. Sedaj lahko še otipljiveje govorimo o važnih infrastrukturah v našem obmejnem prostoru.

Zaključujejo se razgovori italijansko-jugoslovanske komisije, ki bo izdelala načrte za sabotinsko cesto in preučila tudi posebna mednarodna zakonska pravila o statusu te ceste. To cestno povezavo nestrpno pričakujejo Brici in tudi ostali prebivalci občine Nova Gorica. Gre za posebno cesto, ki bo povezovala novogoriško občino in Brda in bo šla tudi čez italijansko ozemlje in sicer tako, da ga bo dosegla nad Št mavrom, v nadmorski višini 215 m, in ne bo imela nobenega vstopa v Italijo. Do prihodnje pomladi bi morali biti pripravljeni načrti; denar bo prišel iz fondov za izvajanje osimskega sporazuma. Brez dvoma bo ta cesta ogromno pripomogla k vsestranskemu razvoju Brd.

Na goriškem področju se je že začela gradnja obmejnega postajališča pri Štandrežu; na

Na konferenci o esperantu je o nas pričal moški zbor »Paglavci« iz Podgore. Na folklorni prireditvi bo nastopila skupina »Stu ledi« iz Trsta. Na tekmovanju »C. A. Seghizzi« bosta nastopila »M. Kogoj« iz Trsta in zbor »Obala« iz Kopra. V umetniškem vodstvu je prof. Pavle Merku, v ocenjevalni komisiji za folkloro prof. Rado Simoniti. Prisotno bo, kot že vsa leta, številno slovensko občinstvo. Kar se tiče pevskega tekmovanja, pa lahko rečemo, da je bila vloga Slovencev tako ali drugače važna že od vsega začetka, pred 17 leti, ko so nastopili zbori iz Slovenije in Avstrije in je tekmovanje zadobilo že mednarodni okvir. In v naslednjih letih vrhunska uvrstitev zbora »T. Tomšič« in moškega zbora iz Celja, pa številna prisotnost zamejskih in drugih slovenskih zborov, do nastopa slovenskega zbora, ki je edini zastopal Gorico. In pa čudovita slovenska publika, ki je vedno vztrajala in zrelo spremljala ta kulturni dogodek.

jugoslovanskem ozemlju bodo pričeli z deli v tem mesecu in sicer najprej so predvidena dela za cestno povezavo s Šempetrom in nadalje z omrežjem v Vipavski dolini.

Med občinama je bil tudi sprejet sklep, da se septembra začne z gradnjo mejnega prehoda, ki bo preko ulice Sv. Gabrijele in Erjavčeve ceste povezoval obe mesti.

Prav gotovo pa je jez na Soči ena izmed najvažnejših infrastruktur na jugoslovansko-italijanski meji na goriškem ozemlju. Na jugoslovanski strani je predvidena gradnja hidrocentrale, ki bo glavni vir napajanja za goriško območje; gradbišče nove elektrarne bo največje na Primorskem. Z zavezitvijo bo nastalo jezero, ki bo služilo tudi športu. Letno bo elektrarna dajala 111 milijonov kilovatnih ur električne energije in njena investicijska vrednost je 850 milijonov dinarjev. Na italijanski strani pa bo zgrajen akumulacijski jez, ki bo služil za namakanje krminko-gradiščanskega polja. O tem jezu, ki bi moral »zrasti« severno od pevskega mosta, se je že govorilo, vendar ni izključeno, da bo lahko prišlo tudi do še ostrejših nastopov.

Naj ob koncu povemo tudi to, da se bo v kratkem začelo tudi z izvajanjem gospodarskega dela osimskih sporazumov: znano podjetje Tomos iz Kopra bo začelo obratovati v Gorici in se bo imenovalo Tomos-Italia. Bo mešano podjetje koprškega Tomosa in dveh italijanskih partnerjev; izdelovali in montirali bodo motorna kolesa in krmne motorje, prodajali končne izdelke, s skupno investicijo skoraj dveh milijard lir. V prvem obdobju naj bi zaposlili približno 50 delavcev. Pobuda je izredno važna in predstavlja praktično izvajanje gospodarskega sodelovanja, kar predvidevajo tudi nedavni sporazumi med Italijo in Jugoslavijo.

—o—

BROŠURA O GORIŠKEM GRADU

Pred kratkim je goriška občina izdala 9. zvezek iz serije zgodovinskih vodičev po Gorici in njeni okolici. Knjižica obsega približno 30 strani in je psana samo v italijanščini; škoda, da ni še v drugih jezikih, saj v Gorico prihajajo tudi tuji obiskovalci. Brošura podaja kratko zgodovino goriškega gradu, grajskega naselja, obzidja in posameznih prostorov. Goriška fotografa Assirelli in Lazzaro sta prispevala nekaj črno-belih fotografij.

Novo poslopje za slovensko osnovno šolo

Gradnja nove slovenske osnovne šole v ul. Campi se bliža koncu. Gre za pomembno poslopje, ki je bilo načrtovano že pred leti, a začetek del so zaradi različnih vzrokov vedno zavlačevali. Končno pa bomo letos le dobili novo šolsko stavbo, ki bo prva v vsem poveljnem času. To je moderna struktura, ki bo poleg učilnic imela tudi prostore za didaktično ravnateljstvo, za knjižnico in še nekatere sobe; dela niso še v celoti dokončana, vendar pa bo gotovo odprta pred zimo. V to poslopje se bo vselila osnovna šola, ki je v ul. Croce. Tako se bo po mnogih letih popolnoma izpraznila šolska stavba, kjer sta bili gimnazija - licej in učiteljske, ki sta sedaj v semenišču.

Osnovna šola v ul. Campi je za goriške Slovence velikega pomena, ker se končno le začnejo uresničevati želje vse slovenske javnosti, da bi imeli svoj prvi šolski center v severnem delu mesta: tu je poleg osnovne šole

le predvidena še gradnja otroškega vrta in trgovskega zavoda. Drugi šolski center pa naj bi zrasel v južnem delu mesta, v neposredni bližini ul. Randaccio, kjer sta bila do nedavnega nižja srednja šola in otroški vrt. Lokacija tega šolskega centra pa je odvisna od revizije splošnega regulacijskega načrta Gorice, ki jo je v začetku avgusta predstavil inž. Costa v občinskem svetu; glasovanje o reviziji je trenutno odloženo zaradi zadnjih političnih dogodkov.

—o—

DVOJEZIČNI NAPIS NA POŠTI V PEVMI

Pred dobrim mesecem je bil v Pevmi odprt nov poštni urad in ob tej priložnosti je pokrajinsko poštno ravnateljstvo namestilo pred vhodom tudi tablo z dvojezičnim napisom, v veliko zadovoljstvo zlasti domačinom. Upamo, da bodo podobne napise postavili tudi v drugih slovenskih krajih na Goriškem.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

0 novi številki revije »Most«

Žal nam prostor ne dopušča, da bi obširneje spregovorili o zelo zanimivem poskusu Leva Detela o stilistični, zlasti pa estetski, etični in duhovni analizi Rebulovega romana »V Sibilinem vetru«. To bomo storili ob drugi priložnosti. Taras Kermauner pa polemizira predvsem z »eshatološko razsežnostjo« v Rebulovem romanu »Divji golob«, jo zavrača in hkrati občuduje. Tako je zapisal med drugim: »Rebula je sijajen, ker vrača v slovensko kulturo eshatološko razsežnost. Sam sem bil... med tistimi, ki so jo najbolj preganjali in spodkopali. Rebula je zbral neobičajen pogum in se — že kar splošnemu valu — postavil po robu. Odlično. Samó takó je mogoče neposredno srečavanje: ljubezensko odkrivanje drugega. (Kdor ti pritruje, kdor te posnema, ga ni). Rebulo čutim kot grenko vonjajočo, s težkim vinom napolnjeno opno, napeto pred mojo roko, zadržujočo moj malovredni in samoljubni pohlep. Dlan prislanjam na neprozorno zve-nečo zastiralo in telesno čutim svojo mejo: ne-sebe, drugega, tisto v meni, kar je več in bolje od mene. Vendar — sam se še zmerom odločam za mnenje, da eshatologizem ne velja. Zaenkrat še vztrajam pri trditvi. Navajam nove argumente«. In jih navaja. Zanimivo bi bilo vedeti, kaj bi odgovoril na to Alojz Rebula. Ne dvomimo, da bi tudi on navedel nove argumente za svoje eshatološko gledanje. Toda naj citiramo še samo zanimivi in značilni konec Kermaunerjevega eseja: »...verujemo v svet divjih golobov, domači so zgolj simbol do nesmisla razraščajoče se številčne spolne hiperprodukcije človeštva, banka pohote brez omejitev; verujemo v usmiljenje, da nam bo še dovoljeno živeti, kakor smo nekoč živeli in kakor bi radi spet živel! Amen«.

Kritik, ki se je podpisal z začetnicami G.Br., ocenjuje roman Nina di Giacomina »Gli Jurčev ex a. u. - Italia primo amore« (Bivša cesarsko-kraljeva rodbina Jurčev - Italija, prva ljubezen), ki je nedavno izšel pri tržaški založbi Lint. Gre za nekakega »negativnega junaka«, človeka, ki se je pisal pod staro Avstrijo Jurij Jurčev, a ko pride Italija po koncu prve vojne v Trst, si prostovoljno spremeni ime v Giorgio De Giorgi. Po poklicu je trgovec z jestvinami nekje pri Sv. Ivanu. Skoro bi lahko rekli, da se avtor niti ni dosti potrudil, da bi spremenil svojemu renegatu ime do take mere, da bi bil neprepoznaven: ali bolje rečeno, takih ljudi je bilo tedaj in je še tudi danes toliko, da se vsakomur lahko zdi, da jih osebno pozna celo vrsto in bi lahko bil prepričan, da piše Nino di Giacomino prav o katerem izmed teh. V resnici je ta Jurčev - De Giorgi pač tipičen konformist in narodnostni kameleon, kot jih je toliko med tržaškimi prebivalci. Kritik je mnenja, da »Juriju ne smemo očitati dejstva kot takega, da se je odločil za italijansko narodnost (navsezadnje je njegova mati bila Italijanka oziroma Furlanka): negativnost je v temeljnem oportunizmu njegove izbire. Kloni pred »gospodo iz mestnega jedra«, sprejme fašizem ne toliko kot prisilo, kolikor kot potrebo. S svojim oportunizmom je neke vrste plavajoča bučka v drveči vodi. In tudi bučke nas lahko marsikaj naučijo... Na koncu se moramo oddaljiti od sodbe, ki jo je dal Bruno Maier v svoji uvodni besedi — pravi dalje kritik. Ne strinjamo se z njegovo dobrohotno prizanesljivostjo in skoraj simpatijo do glavne osebe. In zakaj »bi bilo neprimerno in kruto zahtevati več od ljudi?«. »Modra prilagodljivost do-

godkom« in »Prizanesljivost do drugih in do sebe« nas pripelje daleč...«.

Kritik pride potem do naslednjega zaključka: »Ta knjiga — in »zgodba«, ki se pojavlja zunaj knjige — nas uči, da je moralna, posamezna in skupinska vest še vedno tista odločujoča vzmet, ki pogojuje ravnanje ljudi in da je pravzaprav edino sredstvo proti vsiljevanju zgodovine s strani drugih. In prav je, da je ta vzmet vedno dobro napeta in pripravljena v vsaki vesti«. Mogoče bi bil kritik lahko pristavil, da je takih oportunistov in narodnostnih, pa tudi nazorskih renegatov, kot je bil Jurij Jurčev, dovolj tudi danes, ko se ne morejo izgovarjati na fašizem.

Isti kritik zelo simpatično in ugodno piše o zadnjem Tomizzovem romanu »Boljše življenje« (La miglior vita). Ocenjuje tudi dve knjižni novosti, dve zbirki pesmi in sicer novo zbirko Biagia Marina v graškem narečju »Pan de pura farina« in knjižico pesmi Carolusa I. Cergolyja »Ponterosso« v tržaškem narečju. Pri tem pa ne moremo mimo tega, da ne bi spomnili, da bi bila naloga slovenske tržaške revije posvetiti kritično pozornost vsaj v taki, če že ne večji meri, tudi novim slovenskim knjigam, ki so izšle zadnji čas v Trstu ali so jih napisali tukajšnji avtorji, da bi tako predstavila — glede na to, da je dvojezična — tudi slovenske knjižne novosti italijanskim bralcem oziroma javnosti, da bi bila ta vsaj obveščena o njih, in ne

samo knjižne novosti italijanskih avtorjev slovenskim bralcem. Lahko pa vzamemo kot olajševalno okolnost, da pač nima sodelavca, ki bi pisal o novih slovenskih knjigah. Zdi pa se nam tudi, da je kritik G.Br. malo preveč prizanesljiv in mil v ocenjevanju Cergolyjeve knjižice verzov in bi moral vsaj opozoriti na preveliko narodnostno zmedo, ki se kaže v njej. Dvomimo v madžarsko komponento v njegovem imenu Cergoly, ki se nam zdi čisto navaden poitalijančeni slovenski Cergolj iz ne predaljne tržaške okolice, in moral bi vedeti, da so Dalmatinci Hrvati, ne pa da piše: »...Dalmati e croati«. Vse preveč mrgoli v teh verzih »Slavije« in Madžarov, ki nikakor niso imeli v tržaškem mestu take vloge, kot bi hotel ta Cergoly, pač pa vemo, da se na svoje madžarske prednike sklicujejo razni renegati, potomci pristnih priseljenih Kranjcev in Kraševcev, nekdanjih delavcev pri železnici ali v kakem trgovskem podjetju v pristanu v času stare Avstro-Ogrske... Tako je zvenelo slovensko ime bolj sprejemljivo za fašistična in šovinistična ušesa, zlasti če je dobilo na koncu kak y namesto slovenskega j. Za nekatere sta y in »dolgi i« pač eno in isto, zlasti seveda za narodnostne oportuniste. Cergolyjevi verzi se nam tako ne zdijo vredni take dobrohotnosti in dobre volje »Mostovega« kritika.

Naj omenimo še intervju Petra Kerscheta z Levom Detelom o izkušnjah pisanja v dveh jezikih — za slovenstvo nekoliko nevarna stvar, čeprav ne pri Levu Detelu, kolikor ga poznamo — pesmi Iva Svetine in Kajeta Koviča, ki jih je lepo prevedla v italijanščino Jolka Milič, enako kot vrsto pesmi Srečka Kosovega, pesmi Gina Brazzodura (ni omenjeno, kdo jih je prevedel v slovenščino), dalje že omenjeni pismi Aurelie Gruber Benco in odgovor Jolke Milič ter končno dve strani duhovitih in jedkih aforizmov žarka Petana.

Nova knjiga narodopisca Hannsa Korena

Pri založbi Styria v Gradcu je izšla pred kratkim še ena knjiga znanega etnografa in bivšega profesorja ter predstojnika narodopisnega instituta na graški univerzi Hannsa Korena. Knjiga ima naslov »Nachlese«. Ta izraz je vzet iz kmečkega življenja in pomeni pobiranje žitnega klasja, ki še ostane raztreseno na strnišču, potem ko so že odpeljali žitne snope z nje. Torej rabutanje, kot bi dejali po slovensko. Za Hannsa Korena je ta izraz zelo značilen, saj je kot vodilni avstrijski etnograf in morda vodilni etnograf vsega nemško govorečega prostora ter vse Evrope vedno posvečal največ pozornosti in ljubezni ravno kmečkemu delu. Tako je med drugim slovita njegova knjiga o kmečkem plugu, v kateri je upošteval tudi pluge s slovenskega ozemlja, a z ljubeznijo in spoštovanjem je obravnaval tudi vsa druga orodja za kmečko delo in značilnosti kmečkega življenja.

V knjigi »Nachlese« je zbral, kot že v nekaterih prejšnjih knjigah, drobce, ki jih je priložnostno napisal o raznih osebnostih ali pojavih, pa tudi odlomke svojih spominov in razmišljanja ob svojem etnografskem delu in poklicu. Na 142 straneh je navedenih tako v knjigi okrog 30 kratkih spisov, razdeljenih v dva ciklusa, »Momentaufnahmen« (Spominske slike) in »Notizen zum Tag« (Pripombe k dnevu). Vse te spise odlikujejo poleg izredno skrbnega jezika velika prisrčnost, globoka, skoro filozofsko iščočja misel in veliko znanje.

Iz prvega spisa v knjigi z naslovom »O dedu z očetove strani« zveemo med drugim, da je bil stari oče tega odličnega avstrijskega narodopisca Slove-

nec, doma pod Trojanskim klancem pod Kamniškimi Alpami — odtod torej njegov slovenski priimek Koren. Kot mlad fant je zapustil svoj kmečki dom, eden izmed dvanajstih bratov, in se znašel že v svojem dvajsetem letu v Köflachu na Nemškem štajerskem, kjer je postal rudar in se oženil — tipična usoda tolikih slovenskih ljudi v preteklem stoletju. V drugem spisu se spominja prof. Hanns Koren starega očeta po materini strani, prav tako izrazitega lika, malega kmeta, krčmarja in mežnarja.

V tretjem zapisu zveemo marsikaj o nekdanjih romarjih na Svete Višarje, ki so prihajali tudi iz Gornjega štajerskega — značilni tipi romarjev in romaric, ki so še v visoki starosti z največjo vne-mo in vztrajnostjo odhajali na dolga in težka romanja peš. Isti pojav je znan iz slovenskih dežel in je torej tesno povezoval nemško-avstrijsko in slovensko ljudstvo. V enem naslednjih zapiskov nam predstavi lik nekdanjega trškega zdravnika, dobričino in prijatelja vseh, revnih in bogatih. In tako gre ta galerija likov iz nekdanjih dni naprej — od istrskega pomorskega kapitana von Trappa do Romana Guardinija in drugih znanih imen avstrijskega in nemškega kulturnega življenja.

V drugem ciklusu pa je nanizal zapiske, ki mu jih je narekovala predvsem njegova zavest modernega narodopisca, ki ne vidi samo takoimenovane folklore, ampak vse značilnosti stare ljudske kulture, od kapele ob poti do zanimivosti na trškem sejmu. Tako piše o značilnih vaških cerkvah in

(Dalje na 7. strani)

Iz Goriške

VEDNO VEČ PREHODOV NA MEJI

V juliju je prišlo v mednarodnem in maloobmejnem prometu do občutnega porasta prehodov. V primerjavi z junijem se je število povečalo za približno 25 odstotkov. Mogoče gre ta porast pripisati poletnemu turizmu, ki je zlasti pri Rdeči hiši zelo intenziven v tem obdobju, zaradi številnejših prehodov italijanskih in jugoslovanskih državljanov, poleg tega pa tudi zaradi gostov iz ostalih evropskih držav. Vzrok je mogoče iskati tudi v tem, da se vedno večje število prebivalcev iz Slovenije in tudi iz notranjosti Jugoslavije v zadnjem času odloča za nakup vsakovrstnega blaga v Goricah, saj ob določenih dneh kar mrgoli jugoslovanskih kupcev v trgovinah. To je gotovo velikega pomena za goriško gospodarstvo.

NOVA KNJIGA NARODOPISCA HANNSA KORENA

(nadaljevanje s 6. strani)

njihovem ogromnem ne samo verskem, ampak tudi kulturnem pomenu, o obhajanju obletnice mature, ko se srečavajo nekdanji sošolci in prinašajo s seboj vsak nekaj drugega v svoji govorici in izkušnjah, o časnikarskem jeziku, o anonimnih pismih, o manj častnih naslovov, ki je značilna za Avstrijca — in kot znano tudi za Slovence —, o adventnih šegah in o raznih praznikih. O vsem pripoveduje živo, šegavo, duhovito in pristržno. Iz knjige čutimo, s kakšno ljubeznijo, hkrati pa s kakšno pozornostjo je ta veliki narodopisec vse svoje življenje in vse do danes opazoval in preučeval ljudsko življenje.

V Evropi mrgoli japonskih turistov

Vse kaže, da bo letos do konca leta število japonskih turistov v Zahodni Evropi preseglo število ameriških turistov. Zahodna mesta so jih polna. Človek jih srečuje takorekoč na vsakem koraku, bodisi na cesti bodisi v muzejih, galerijah in celo v cerkvah ter seveda v hotelih. Po previdnih cenitvah je letošnje poletje obiskalo Evropo vsaj pol milijona do tričetrt milijona Japoncev, do konca leta pa bo njihovo število seveda še znatno narastlo. Po Evropi potujejo posamezniki, pari, cele družine, pa tudi turistične skupine, ki jih organizirajo japonske potovalne agencije. Zanimajo jih seveda predvsem večja mesta in kulturna središča. Opaziti je težnjo, da bi čimbolj natančno spoznali življenje evropskih narodov oziroma razmere v Evropi kot celoti.

Med japonskimi turisti prevladujejo, v nasprotju z ameriški, mladi ljudje. Videti je skoro samo mlade obraze. Med njimi je mnogo študentov, ki potujejo s telečnjaki na hrbtu kakor njihovi evropski in ameriški vrstniki. Letos je prvič opaziti veliko število mladih japonskih potnikov, kar dokazuje popularni značaj potovanja v Evropo, gotovo po zaslugi cenenih poletov, ki jih omogočajo japonske letalske družbe, pa tudi po zaslugi trdne japonske valute, jena, medtem ko je padec vrednosti dolarja močno zavrl ameriška potovanja v Evropo. Ameriški turisti so bili doslej predvsem upokoјenci, ki so si na stara leta hoteli ogledati Evropo in tako uresničiti svoje

staro željo, tembolj če so morda v mladosti sami prispeli iz Evrope ali če so bili tu doma njihovi starši. Toda padec dolarja je letos marsikakšnemu upokoјencu preprečil uresničitev take želje.

Japonski turisti si pomagajo predvsem z angleščino, ki jo vsaj za silo skoro vsi govorijo. Najbolj jih privlači Nemčija, očitno zaradi svoje gospodarske učinkovitosti in splošne urejenosti. Vendar pa se zgrinjajo množice japonskih turistov tudi drugam. Med temi turisti niso samo bogati ali dobro stoječi ljudje, ampak tudi preprostejši, ki so morali najbrž dolgo varčevati, da so si lahko privoščili tako potovanje. Ginljivo je videti cele družine, z moderno, evropsko oblečenimi otroki in starši, po evropsko je navadno oblečen tudi še stari oče, medtem ko je stara mati oblečena še po japonski narodni ženski modi, kateri se iz ženske konservativnosti še ni mogla odreči. Tako nekam zmedeno in negotovo, napol izgubljena, a vendar vsa radovedna stopica v svojem dolgem ozkem kimonu sredi mlajših članov svoje družine po cestah evropskih vlemest.

Zdi se, da ne dela evropska hrana nikakih težav Japoncem, ki celo s slastjo otepajo tipične evropske jedi, od minešter do dunajskih zrezkov in praženega krompirja. Tudi to je znak presenetljive prilagodljivosti japonskega naroda, ki se je v enem stoletju povzpел iz svoje daljne otočne izolacije do enega vodilnih mest moderne industrijske civilizacije.

Analiza terorizma v Italiji

GIORGIO BOCCA - Prevedel D. L. 1

Ugrabitev in umor predsednika Krščanske demokracije Alda Mora bosta prav gotovo še dolgo predmet pozornosti politologov, sociologov in zgodovinarjev, saj sta, vsaj na zunaj, pomenila višek teroristične dejavnosti v Italiji. Medtem so bili že zbrani zanimivi dokumenti, ki predstavljajo nujno gradivo za nadaljnja globlja proučevanja ne samo tragične usode Alda Mora, temveč tudi pojava terorizma samega, katerega sejavci so danes predvsem rdeče brigade.

Morova pisma iz »ječe«, sporočila rdečih brigad, »resolucijo strateškega vodstva rdečih brigad« ter kratke kronološke zapise od Morove ugrabitve do njegovega umora je pred kratkim zbral znani italijanski časnikar in politolog Giorgio Bocca v brošuri z naslovom »Moro, una tragedia italiana« (Moro, italijanska tragedija). Avtor je napisal zelo zanimiv uvod, ki je prav gotovo ena najboljših analiz dogajanj ob tragični Morovi usodi, kar smo jih doslej brali v italijanskem jeziku. (Ured.)

Truplo umorjenega Alda Mora v zapuščenem avtomobilu sredi Rima, prav na pol poti med vodstvom Komunistične partije in vodstvom Krščanske demokracije: odlična simbolika. Avtor, ustvarjalec zgodovinskega kompromisa, sovražnik številka ena revolucionarnega terorizma je bil puščen v samem središču krščanskodemokratske in komunistične oblasti; truplo enega najbolj znanih italijanskih državljanov je bilo odloženo sredi prestolnice v izziv in zasmeh celotnemu državnemu aparatu ter najbolj orjaški policijski mobilizaciji v celotni italijanski zgodovini. Z vojaškega in

organizacijskega stališča ter s stališča učinkovitosti je epilog vreden začetka; s političnega stališča pa ni težko videti v smrti Alda Mora jasnega in pekočega političnega poraza terorizma, ki je spričo svoje politične nemoči prisiljen ubijati. Smrt predsednika Krščanske demokracije je vzbudila splošno žalovanje in ob trenutku smrti prav gotovo ni mogoče pričakovati hladnih in povsem odmaknjenih sodb. Toda prav tako ni mogoče pristati na korenite spremembe prejšnjih sodb in mnenj, ki so stara desetletja, kot tudi ne na potvarjanje zgodovine. Aldo Moro ni bil predhodnik Rezistence in predhodnik napredka, kot nekateri govorijo. Bil je politik v smislu katoliške tradicije, z vsemi sončnimi in senčnimi aspekti te tradicije, ki je bila desetletja odmaknjena od narodovega političnega in kulturnega življenja. Bil je politik z močno integralistično dediščino, znatno odvisen od vatičanske oblasti, provincialno obremenjen in ki je težko umeval probleme industrijske družbe. Skušali bomo razmišljati o celotnem dogajanju.

Ugrabitev Alda Mora, do katere je prišlo v ulici Fani v Rimu 16. marca 1978, je prav gotovo akcija vojaškega značaja, morda prva resnična vojaška akcija, ki so jo izvedle rdeče brigade, kajti za vojaške akcije ne moremo smatrati niti atentatov na posameznike niti oboroženega spopada, do katerega je prišlo slučajno in v katerem je

izgubila življenje Mara Cagol. V nekaj minutah so brigadisti blokirali avtomobile Alda Mora in njegovega spremstva, ubili pet policijskih agentov in odpeljali s seboj nepoškodovanega predsednika KD, ter se izognili vsem policijskim zasledovanjem. Nudili so vtis popolnega stroja, ki je deloval s kronometrsko natančnostjo in so ga sestavljali izvežbani, hladni in sinhronizirani ljudje. Prav zaradi tega je del italijanske javnosti menil, da ni šlo za italijansko akcijo in akcijo samih rdečih brigad ter da so imeli prste vmes tuji teroristi (nemška RAF, Palestinci), tajne službe in seveda tudi mafija.

Preden se zatečemo k fantapolitiki ali k metapolitiki, bi se lahko vprašali: ali so za takšno akcijo rdeče brigade zares nesposobne? Kdor pozna zgodovino italijanskega terorizma in sedanje njegove pogoje, bi lahko odgovoril: za takšno akcijo so rdeče brigade usposobljene. Sedanje rdeče brigade so namreč zelo različne od tistih iz prvega razdobja, ki so bile povečini študentskega in katoliškega izvora. Zdi se, da jih danes v glavnem sestavljajo revolucionarni delavci in znanstveno ter tehnično vešči izobraženci. Najbolj dinamično in tajno kolono — tisto iz Genove — danes gotovo vodijo ljudje, ki odlično poznajo življenje in organizacijo velikih industrijskih podjetij, ki znajo uporabljati stroje in orožje. Ko rdeči brigadisti v svojih spisih poudarjajo, da lahko italijanski proletariat izrazi revolucionarne in visoko kvalificirane avantgarde, trdijo nekaj, o čemer se s političnega stališča lahko razpravlja, a je s tehničnega stališča, kot vse kaže, utemeljeno. (dalje)

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOOO 15 OOOOO

Edevart: »Jaz mu nisem nič podaril.«

Avgust mu ni ostal dolžan odgovora: »Kako da ne! Mar nisem jaz ponosil tvoje janke, čisto nove suknene janke? Ali si jo dal nemara kar za prazen nič?«

Avgust je sploh vse skupaj dobro mešal, pravico in krivico, resnico in izmišljotino, ni se sramoval, govoril je celo o poštenem početju in o tem, da morata delati vedno po pravem in po vesti. Avgust se je smejal s svojimi zlatimi usti in pravil, da ga je Karolus prosil za Skaarovo pipo. »Zdaj je ne potrebuje več,« je rekel Karolus. — »Ne,« je odgovoril Avgust, »ali pokojni Skaaro je zate dosti storil, rešil ti je seno!« — Tedaj je zaprosil Karolus, naj mu da janko ali kaj druge obleke, klobuk, kak spomin na brodarja. Kaj je kdo kaj takega že slišal! Avgust ga je zavrnil: »Za tako svinjarijo in pogoltnost pa res ne dam roke, da boš vedel! Ali se ti ne zdi, da sem mu prav odgovoril?« je vprašal Edevarta.

Edevart, ki je bil od vse te klobuštrije in tega devetkanja še bolj zmeden in ves bedast, se je naposled za vse vdal. Avgust že ve, on toliko ve, on ni kar tisti, za kar ga štejejo.

V Bodöju so se bili dobro založili z živem in ničesar niso pogrešali. Noči so bile še svetle, jadrali so doli na Helgeland in menjali trikrat stražo pri krmilu. Brodar Avgust je marljivo študiral karto, tudi kadar so jadrali blizu kopnine, Teodor naj le vidi. Včasih je Avgust skočil h kompasu ter ostal tam, potegnil iz žepa Skaarovo uro, računal na minute in sekunde, pokimal in odšel.

Teodor ni imel ugleda na ladji, brodar Avgust sploh ni odgovarjal, kadar je hotel tak nič kakor Teodor o čem izraziti svoj nazor. Ko so morali čez plano morje, so dobili nevihto in valove, in Teodor je moral pošteno skakati. O jadraniu se mu še sanjalo ni, bil je novinec na ladji, ni poznal niti nazivov raznih vrvi in privez, spočetka je marsikaj napak zagrabil, in brodar se je zaklel, da ga bo posadil na suho ter najel namesto njega odraslega moža. Zdaj so morali zviti vršno jadro in velejadro in so imeli razpeto samo pršno jadro. Brodar Avgust je stal pri krmilu in kričal svoje zapovedi in moral dajati navodila obema svojima mornarjema. Avgust zdaj ni bil strahopetec, njegove modre, vodene oči so bile čvrste, topotal je ob palubo. Bilo je vse nekaj drugega, stati pokoncu na palubi, nego riti na osmaku z nosom po dnu. To se še primerjati ni dalo.

Prepluli so plano morje, krenili zopet za školje in dobili boljše vreme, vse se je dobro vèdlo, Avgust je izlekel svojo harmoniko ter zaigral prvič na tej vožnji. Bil je vesele volje, doslej so jako hitro vozili, minili so ródovski svetilnik, prejadrali mimo Frójskih otokov ter se bližali vходу v Trondhjem.

»Ali vidiš, da znam jadrati?« je vprašal Edevarta, »Kaj déš, če bi z 'Galebom' kar zdaj zavili proti tujim deželam?«

»Kako to?«

Avgust se je ozrl in je govoril tiho, za trenutek je bil negotov, dà, kakor v zadre-

gi: »Skaarovo uro nosim, lahko si misliš, da se ne ločim prerad od nje. Pri sebi imam nad tisoč, tolarjev, ki grede Skaaru, to ni mala reč, kar naenkrat toliko odšteti, ali kaj meniš? Sam ne vem.«

Edevart skoraj brez zanimanja: »Kaj se pa more?«

Avgust je nadaljeval: »Potem pa ladja in tovor, velika vrednost, célo bogastvo. Mi smo tisti, ki smo imeli z vsem tem otepanja, in Skaaru ne bo od tega nič odpalo. Če bi šlo po pravem, bi bila prav za prav midva tista, ki bi morala za njim dedovati.«

»Da, tebi roji vse polno po glavil!« se je zasmejal Edevart.

»Samo povedati sem ti hotel,« je rekel Avgust.

Dalje zdaj nista baš več govorila o tem, ali še tisti dan se je Avgust vrnil na to in rekel: »Teodorja ne kanim vzeti z nama na to potovanje. Tako neumen že nisem.«

»Kakšno potovanje?«

»V Španijo. Teodorja bi se iznebila, in moralo bi biti tako, da boš hotel ti, kar jaz, in jaz, kar ti. Vse, česar ne bi ti razumel, bi jaz razumel za naju oba, nekaj takega sem že prej nekoč doživel.«

»Ne razumem tudi trohe tega, kar mi beseduješ,« je izjavil Edevart.

Ne, ne, to je seveda presegalo Edevartov razum. Ni bil več tako pogumen, tovariš je objadral vso zemljo in se je vse preveč naučil, po vsej priliki je bilo v njegovem življenju mnogokaj skrivnostnega in nejasnega...

Pri Fosenlandu so zavili v zelen zaliv, da bi se založili z vodo, bučanje slapa zgoraj v gozdu je prihajal odondod prav doli do njih. Na koncu zaliva je stala samotna kmetija, dvoje otrok je prišlo k izlivu reke, postavila sta se na breg in gledala tujo jahto. Kmalu nato je na ves tek pritekla k njim mlada ženska, bila je bosa in samo bomo opravičena, imela je samo srajco in krilo na sebi. Prišla je — nikar naj ji ne zamerijo! — da bi prosila dobre ljudi za neko uslugo: ovca ji je zašla gori za hišo med skale, tam stoji zdaj že dva dni in dve noči, in ona, edina živa duša v vsej okolici, je nikakor ne more rešiti. Ženski so stale solze v očeh, tako prijazna ovčica in lepa ovčica!

Avgust: »Kaj ni tukaj nič moških blizu?«

»Že,« je odvrnila ženska, »pa prav zdaj morajo delati na otoku.«

»Otok je na karti,« je rekel Avgust, učen kakor pravi brodar. »Kaj pa delajo tam?«

»Na fosenški kmetiji nekaj.«

Avgust je zastavil ta nepotrebna vprašanja nekako, da bi se imenitil, pogledal je gori proti hišam in nekaj mrmral, ker pa je bil še vedno dobre volje, je obljubil, da pride.

Spravili so sod z vodo na ladjo, vzeli vrvi in škripcev in stopili zopet v prevozni čoln. Avgust je vzel tudi svojo puško s seboj, položil si jo je čez koleno, to pa samo zato, da bi bil pred mlado ženo bolj veljaven.

Prišli so do kmetije in si dali pokazati tisto mesto. Ovca si je bila upala na skalni rob z zeleno travo, toda rob je bil tako

ozek, da se žival ni mogla obrniti in vrniti. Pod njo je bila globočina in smrt.

Avgust je vprašal žensko: »Ali ovco prodaš?«

»Ne, ah, ne, da bi jo prodala?«

»Potem jo jaz kupim in jo kar odtod ustrelim, da bo padla raz skalo.«

»Ustreliti? Ah ne, tako dobra ovca je, velika, lepa plemenska ovca.«

Avgust je šel s svojimi ljudmi tja gori, spustil je Edevarta po vrvi na polico. Ovca je bila mirna, očitno je bila vajena po domače z ljudmi in se ni bala. Edevart je visel na vrvi, in posrečilo se mu je z naglim prijemom ovco obrniti; to je šlo kakor bi trénil, prijel je žival za volno in ji privzdignil prednji del, da je trenutek stala na zadnjih nogah, nato je padla zopet na vse štiri. Ovco samo je menda to početje zbegalo, da se nekako ni zavedala — ali ima kar nenadoma glavo zadaj? Edevart jo je božal in ji prijazno prigovarjal, a moral jo je porivati in poditi, da se je vrnila po isti poti, po kateri je bila prišla.

Edevart sam je splezal nekaj čevljev po vrvi ter se pognal na skalni rob. Trenutek je postál in premišljeval, nato se je odvezal in izpustil konec vrvi. »Potegnite!« je zaklical góri. Slišal je, kako je vrhu stene zaškrtal škripec in videl, kako je spozela vrv kvišku. Nato je previdno tipaje stopal po robu za ovco.

Spodaj pri hišah je stala ženska z otrokoma in gledala v višino, ženska je jokala in je bila v velikih skrbih i za ovco i za moža v nevarnosti. Otroka sta kdaj pa kdaj kriknila. »Ne tako na glas!« je svarila mati, »lahko bi padla!« Ona sama je zakričala od veselja, ko je bilo vse prestano, in ko so se moške vrtnili, jih je vse zahvalila in jim segla v roko, velela otrokoma, naj storita isto, in tudi ona sta pomolila ročice, desnico, levico, kakor se je naključilo. Edevarta je ženska pogledala s čudnimi očmi in ga prav posebno zahvalila in je vsa zardela v obraz — dà, mlada ženska je pač videla, da je najlepši. In Edevart ni bil za las boljši, tudi on je zardel. Ah, ta mladost, ta blazna mladost in nedolžnost.

Povabila jih je v izbo in jim postregla z mlekom, in zopet je ženska odlikovala Edevarta: dala mu je prvemu piti. To je bržkone vznejevoljilo brodarja Avgusta, potegnil je iz žepa Skaarovo uro in rekel: »E, zdaj pa kar spet na ladjo, fantje, jaz moram s svojim tovorom naprej!«

Ženske je bila sama hvaležnost, tako da jim je hotela po vsej sili skuhati kave. Avgust je odgovoril: »Ne, kave imamo na ladji, založeni smo za vso pot. Sicer pa prav lepa hvala! Ali je to tvoj ljubček, tale na steni?« je vprašal v šali.

»To je moj mož,« je odgovorila.

»Pa tudi dela na otoku?«

»Ne. Zdóma je.«

»Lep mož,« je rekel na to Avgust. »Ali je na morju smrt storil?«

»Odšel je v Ameriko.«

»Tako, v Ameriki je. Tam se pa jaz dobro spoznam. Kako dolgo pa je tvoj mož že stran?«

»Štiri leta.«

»Potemtakem se pa kmalu vrne?«

(Dalje)